

Dansk Erhvervs NøgletalsNyt

Renterne flyver i vejret

Af: Cheføkonom Tore Stramer og seniorøkonom Kristian Skriver

Det altoverskyggende tema i NøgletalsNyt i år har været den høje inflation i Danmark og resten af verdenen. Det bliver det også i denne uge, hvor vi har fået nye tal for det samlede danske producentprisindeks for varer, der steg med 37,3 pct. i maj i forhold til samme måned sidste år. Importprisindekset er samtidig steget med 22,1 pct. over det seneste år, hvilket ligeledes er den største stigning i statistikens historie. Det er rent ud sagt ekstreme prisstigninger, der rammer dansk erhvervsliv i øjeblikket. Det gør kun ondt værre, at prisstigningerne bliver stadig mere bredt funderet. Priserne på såvel råvarer, fødevarer, kemiske produkter og energi er braget i vejret over det seneste år. Det er kombinationen af et kraftigt globalt opsving og et fortsat pres på de globale forsyningskæder, der har sendt virksomhedernes producent- og importpriser mod himlen.

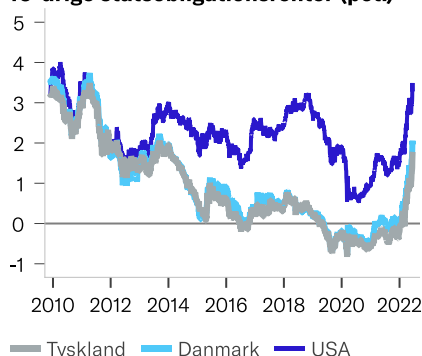
En del af den voldsomme stigning i virksomhedernes producent- og importpriser vil blive sendt videre til forbrugerne over de kommende måneder. Mange detailvirksomheder melder i øjeblikket om stigende priser de kommende tre måneder.

Det er ikke kun i Danmark, hvor inflationen er høj. Et tilsvarende billede ses verdenen over. Centralbankerne i gang med at hæve renterne i et forsøg på at tøjle den høje inflation. I denne uge hævede den amerikanske centralbank, Fed, den ledende rente med 0,75 pct.-point. Det er en historisk kraftig stramning af pengepolitikken. Sidst Fed hævede renten med pct.-point med ét slag var i 1994.

I Euro-området har vi stadig den første renteforhøjelse på denne side af coronakrisen til gode. Men Den Europæiske Centralbank, ECB, har allerede annonceret, at de vil hæve den ledende rente på rentemødet i juli. Derefter vil Nationalbanken herhjemme følge trop. I resten af 2022 er forventningen, at ECB vil hæve renten yderligere. De højere renter er ved at blive priset ind i renterne med længere løbetider. Den 10-årige danske obligationsrente er allerede steget til 2 pct. Det er markant højere end ved årsskiftet, hvor den tilsvarende rente var omkring 0 pct. Hensigten med højere renter er at dæmpe efterspørgslen i økonomien, hvorved inflationen også vil blive dæmpet.

Nøgletal	Side
Ekstremt høje prisstigninger rammer dansk erhvervsliv	2
USA's centralbank kommer med største renteforhøjelse i 28 år	3
Rekordmange nyopslåede ledige stillinger i maj	4
Rekordmange arbejdede timer i Danmark i første kvartal	5
Flere offentligt forsørgede pga. covid-19 og Arne-pension	6

10-årige statsobligationsrenter (pct.)

Kilde: U.S. Department of Treasury, Macrobond, Macrobo

Ekstremt høje prisstigninger rammer dansk erhvervsliv

Offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik onsdag viser, at det samlede producentprisindeks for varer steg med 37,3 pct. i maj i forhold til samme måned sidste år. Det er et stort set uændret niveau i forhold til april, hvor producentpriserne viste en stigning på 37,2 pct. Importprisindekset er samtidig steget med 22,1 pct. over det seneste år, hvilket ligeledes er den største stigning i statistikens historie.

Det er rent udsagt ekstreme prisstigninger, der rammer dansk erhvervsliv i øjeblikket. Det gør kun ondt værre, at prisstigningerne bliver stadig mere bredt funderet. Priserne på såvel råvarer, fødevarer, kemiske produkter og energi er bragt i vejret over det seneste år.

Det er kombinationen af et kraftigt globalt opsving og et fortsat pres på de globale forsyningskæder, der har sendt virksomhedernes producent- og importpriser mod himlen. Dertil har krigen i Ukraine givet et yderligere løft til energipriserne og en række råvarepriser.

Ser vi fremad hen over sommeren, så er der tegn på, at stigningen i virksomhedernes producent- og importpriser forhåbentlig er ved at have toppet. Usikkerheden er dog enorm i øjeblikket og yderligere prisstigninger kan desværre ikke afvises, som tingene ser ud nu.

Forbrugerprisinflationsen ville ligge fastlåst på højt niveau frem mod efteråret

En del af den voldsomme stigning i virksomhedernes producent- og importpriser vil blive sendt videre til forbrugerne over de kommende måneder. Ifølge tal fra Danmarks Statistik varslede 65 pct. af detailvirksomhederne i maj, at de ville øge priserne over de kommende tre måneder. Det er et ekstraordinært højt niveau, der tilmed er bredt funderet på tværs af detailsektoren.

Det er en udvikling, der vil bidrage til at fastholde forbrugerprisinflationsen på et relativt højt niveau resten af året. Som tingene ser ud nu, så forventer vi, at forbrugerprisinflationsen vil blive fastholdt på det nuværende høje niveau omkring 7 pct. hen over sommeren og det tidlige efterår.

Årlig stigning i producentprisindekset for varer

Kilde: Danmarks Statistik.

USA's centralbank kommer med største renteforhøjelse i 28 år

Den amerikanske centralbank har onsdag hævet den ledende rente med 0,75 procentpoint. Det hører til de absolutte sjældenheder, at den amerikanske centralbank hæver renten med hele 0,75 procentpoint. Vi skal hele 28 år tilbage til 1994 for at finde den seneste renteforhøjelse på 0,75 pct.

Onsdagens ekstraordinære renteforhøjelse viser med al tydelighed, at den amerikanske centralbank nu har sat alle midler i brug for at få nedbragt den historisk høje inflation. Forbrugerpriserne i USA stiger i øjeblikket med den største hastighed siden 1981. Der er simpelthen en tiltagende risiko for, at inflationen i USA kommer helt ud af kontrol, hvis den amerikanske centralbank ikke rykker resolut med en række tydelige forhøjelser af den ledende rente. Sigtet for den amerikanske centralbank er nu, at økonomien skal styres sikkert hen imod en kontrolleret og blød landing.

Der er desværre ingen tvivl om, at den amerikanske centralbank er kommet alt for sent i gang med at hæve renten. Inflationen er simpelthen ved at køre fra dem. Det betyder også, at der nu er udsigt til en række store renteforhøjelser i resten af 2022, der vil bringe den ledende rente i USA op over 3 pct. ved årets udgang.

Rammer også dansk økonomi

Den amerikanske renteforhøjelse vil også give genlyd herhjemme. Først og fremmest vil den danske eksportvirksomheders afsætningsmulighed blive forværret i takt med, at farten hives ud af den amerikanske økonomi. Men nok lige så mærkbart vil renteforhøjelser i USA også give højere rente herhjemme. Stramningen af pengepolitikken i USA vil derfor også kunne mærkes herhjemme i form af lavere økonomisk vækst og et nedadgående pres på boligpriserne.

Rekordmange nyopslåede ledige stillinger i maj

Offentliggjorte tal fra jobindsats i tirsdags viser, at der var 38.600 nyopslåede stillinger i maj. Det er et bemærkelsesværdigt højt niveau, da vi aldrig tidligere i statistikkens historie har set et så højt antal nyopslåede stillinger i maj måned.

Det viser med al tydelighed, at der fortsat er meget høj aktivitet på arbejdsmarkedet på trods af den høje inflation, stigende renter og krigen i Ukraine. Dertil spiller det også en rolle, at turismeerhvervene står over for højsæsonen, hvor der er et stort behov for ny arbejdskraft.

Det meget høje antal nyopslåede stillinger går desværre hånd i hånd med en fortsat udpræget mangel på arbejdskraft. De seneste tal fra Danmarks Statistik viser, at omkring 40 pct. af virksomhederne inden for både detailhandlen, byggeriet og serviceerhvervene oplevede mangel på arbejdskraft som en produktionsbegrænsning i maj.

Vi har derfor også en reel bekymring for, at manglen på arbejdskraft vil hæmme den økonomiske aktivitet mærkbart hen over sommeren. Det gælder særligt i turismeerhvervene, der nu skal ud at rekruttere arbejdskraft i et betydeligt omfang. Det er mildt sagt ærgerligt, da store dele af turisterhvervene fortsat er presset efter en vinterperiode med høj smitte og restriktioner.

Ser vi fremad, så håber vi meget på, at manglen på arbejdskraft bløder op. Alternativt er der en reel risiko for alvorlige flaskehalsproblemer på dele af arbejdsmarkedet. Den økonomiske modvind fra krigen i Ukraine kombineret med nedskaleringen af testindsatsen bør alt andet lige tage noget af trykket af arbejdsmarkedet. Men udviklingen bør følges ekstremt tæt. Der er i øjeblikket en betydelig risiko for, at dansk økonomi bliver skubbet ud i en alvorlig løn- og prisspiral, der ender med at afspore opsvinget.

Det er derfor også yderst vigtigt, at politikerne fortsat har fokus på hurtigtvirkende reformer, der løfter arbejdsuddannelsen i den private sektor. Mest oplagt bør der lukkes op for mere udenlandsk arbejdskraft uden for EU og en reduktion i den offentlige beskæftigelse.

Rekordmange arbejdede timer i Danmark i første kvartal

Offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik onsdag viser, at i første kvartal 2022 steg antallet af arbejdede timer i Danmark med 1,7 pct. Det er det højeste niveau i statistikens levetid, der går tilbage til 1. kvartal 2008. Når man sammenholder med andre kilder, der har en længere tidsserie, så står det klart, at der aldrig tidligere har været arbejdet så mange timer i Danmark som i første kvartal 2022.

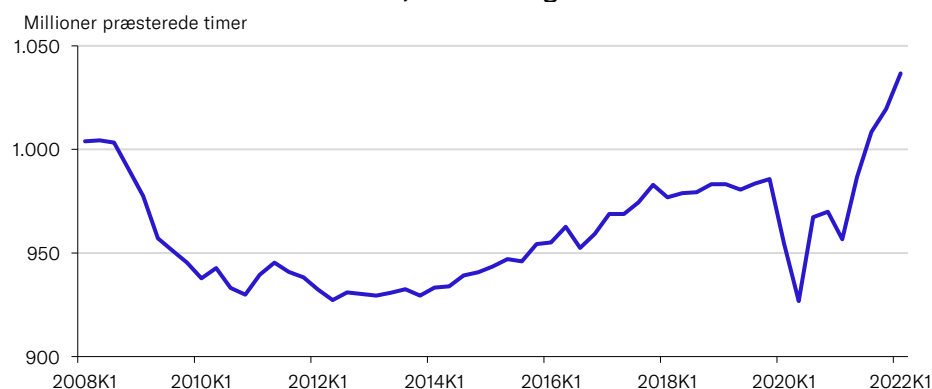
Det er høj fart på dansk økonomi, der har sendt efterspørgslen efter arbejdskraft til et rekordhøjt niveau. Det er ganske enkelt en fremragende nyhed. De rekordmange arbejdede timer kommer af to veje. Der er kommet flere i arbejde, og samtidig arbejder hver person flere timer.

Det er helt vildt, at vi i dag står i en situation, hvor vi har rekord mange arbejdede timer. Vi skal ikke lang tid tilbage før krisen og stigende ledighed var billedet hver gang, vi talte om arbejdsmarkedet.

Der er tegn på, at fremgangen på arbejdsmarkedet bliver mere afdæmpet fremadrettet. Det ser vi blandt andet i antallet af jobannoncer, der er dalet en smule de seneste måneder. Selvom efterspørgslen er dæmpet en smule, er efterspørgslen efter arbejdskraft enorm høj. Kun et par enkelte måneder før finanskrisen, har vi sidst haft så høj efterspørgsel efter arbejdskraft, som vi har nu. Der er i stedet udfordringer med at skaffe tilstrækkeligt med arbejdskraft. Vi er et sted, hvor virksomhederne må sige nej til ordrer, fordi de ikke kan skaffe nok arbejdskraft. Seneste tal fra Danmarks Statistik viser, at 41 pct. af virksomhederne i serviceerhvervene må sige nej til ordrer pga. mangel på arbejdskraft. Det er brandærgeligt for dansk økonomi, at mange virksomheder må sige nej til ordrer, fordi de mangler hænder.

Det er helt centralt, at politikerne har fokus på tiltag, der sikrer arbejdskraft til de private virksomheder her og nu. Det mest oplagte er at forbedre mulighederne for at rekruttere arbejdskraft fra lande udenfor EU samt at nedbringe den offentlige beskæftigelse. Det vil sikre flere hænder til de private virksomheder her og nu.

Præsterede timer i dansk økonomi, sæsonkorrigeret

Kilde: Danmarks Statistik.

Flere offentligt forsørgede pga. covid-19 og Arne-pension

Offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik fredag viser, at antallet af offentligt forsørgede under folkepensionsalderen (ekskl. SU-modtagere) steg med 15.200 personer fra fjerde kvartal 2021 til første kvartal 2022.

Stigningen kommer ovenpå flere måneder, hvor vi har fået færre og færre på offentlig forsørgelse. Men stigningen i første kvartal er dog ikke overraskende. Stigningen i første kvartal skyldes i høj grad en markant stigning i antallet af sygedagpengemodtagere på 21.000, svarende til en stigning på godt 25 pct. Forklaringen er, at i efteråret 2021 vedtog Folketinget en lov, der midlertidigt suspenderede sygedagpengelovens arbejdsgiverperiode på 30 dage, når fraværet skyldtes covid-19. Det betød, at den store smittebølge i begyndelse af 2022 fik antallet af sygedagpengemodtagere til at stige kraftigt. Smitten er dog nu nedbragt markant. Derfor vil antallet af modtagere af sygedagpenge falde markant, når vi får tal for andet kvartal.

Vi har ellers set et løbende fald i antallet af offentligt forsørgede. Den tendens fortsætter også, når vi ser bort fra sygedagpengemodtagere. Der er blandt andet færre ledige. Forklaringen er, at det danske arbejdsmarked er brandvarmt. Efterspørgslen efter arbejdskraft er stor, hvilket har sendt beskæftigelsen til et nyt rekordhøjt niveau, mens ledigheden samtidig er raslet ned til historisk lave niveauer. Det er godt nyt for de mange danskere, der går fra ledighed til job, fordi det samtidig medfører en højere indkomst. Det er også godt for virksomhederne, der får tiltrængt arbejdskraft. Dertil er det godt for de offentlige finanser, fordi det betyder færre udgifter til overførsler og større indtægter fra indkomstskatter.

Arne-pension sender flere under pensionsalderen på offentlig forsørgelse – dårlig timing

Når det er sagt, er der områder, hvor vi ser flere offentligt forsørgede. Det drejer sig blandt andet om den nye ordning for tidlig pension, der i folkemunde kaldes for Arne-pensionen, som trådte i kraft fra 1. januar 2022. I første kvartal var der 4.378 modtagere af Arne-pensionen, men det vil stige yderligere i resten af 2022. Beskæftigelsesministeriet forventer, at knap 11.000 personer kan gå på tidlig pension i løbet af 2022.

Det er brandærlig timing, at Arne-pensionen trækker mange væk fra arbejdsmarkedet, fordi virksomheder mangler arbejdskraft i et historisk stort omfang. Seneste tal fra Danmarks Statistik viser, at 41 pct. af servicevirksomhederne må sige nej til ordrer, fordi de ikke kan skaffe arbejdskraft. Samtidig viser den seneste undersøgelse af Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, at i andet halvår af 2021 var der 158.000 forgæves rekrutteringer herhjemme. Det svarer til, at knap hver tredje rekrutteringsforsøg er forgæves. Det er en helt vanvittig situation, at så mange virksomhederne må sige nej til ordrer samtidig med, at Arne-pensionen trækker arbejdskraft ud af arbejdsmarkedet.

Når Arne-pensionen trækker arbejdskraft ud af arbejdsmarkedet, er det nødvendigt, at politikerne på andre måder sikrer flere hænder til de private virksomheder nu og her. Det mest oplagte er at øge mulighederne for at rekruttere arbejdskraft fra lande udenfor samt at nedbringe den offentlige beskæftigelse. Det vil nu og her frigive hænder og hjerner til de private virksomheder.

Kontakt

Henvendelser angående Dansk Erhvervs NøgletalsNyt kan ske til cheføkonom Tore Stramer på tstr@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6107 eller seniorøkonom Kristian Skriver på kso@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6033.